

6. ਫੀਰੋਜ਼ਦੀਨ ਸ਼ਰਫ਼

1. ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ

(ੳ) ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲ਼ਾ, ਹਾਂ ਮੈਂ ਪੇਂਡੂ ਪਰ ਸ਼ਹਿਰੀਏ ਢੰਗ ਦਾ ਹਾਂ।
 ਸਮਝਾਂ ਫ਼ਾਰਸੀ, ਉਰਦੂ ਵੀ ਖ਼ੂਬ ਬੋਲਾਂ, ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵੀ ਅੰਗਦਾ ਹਾਂ।
 ਬੋਲੀ ਆਪਣੀ ਨਾਲ਼ ਪਿਆਰ ਰੱਖਾਂ, ਇਹ ਗੱਲ ਆਖਣੋਂ ਕਦੇ ਨਾਂ ਸੰਗਦਾ ਹਾਂ।
 ਮੇਰੀ ਕਿਸੇ ਸੁਹਾਗਣ ਦੀ ਨੱਥ ਦਾ ਮੈਂ, ਟੁਕੜਾ ਕਿਸੇ ਪੰਜਾਬਣ ਦੀ ਵੰਗ ਦਾ ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਸੰਗ - ਇਹ ਕਾਵਿ-ਟੋਟਾ ਨੌਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ 'ਸਾਹਿਤ-ਮਾਲ਼ਾ' ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਫੀਰੋਜ਼ਦੀਨ ਸ਼ਰਫ਼ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਕਵਿਤਾ 'ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ' ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ - ਕਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲ਼ਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਿੰਡ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲ਼ਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸਦਾ ਰਹਿਣ - ਸਹਿਣ ਸ਼ਹਿਰੀਏ ਢੰਗ ਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਫ਼ਾਰਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵੀ ਸਮਝ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਉਰਦੂ ਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੋਲ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵੀ ਸਮਝ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਲੇਖਕ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨਾਲ਼ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਿਆਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸੇ ਸੁਹਾਗਣ ਦੀ ਨੱਥ ਦਾ ਮੇਰੀ ਅਤੇ ਵੰਗ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ਼ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

(ਅ) ਮਿਲੇ ਮਾਣ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਦੇਸ ਅੰਦਰ, ਆਸ਼ਕ ਮੁੱਢੋਂ ਮੈਂ ਏਸ ਉਮੰਗ ਦਾ ਹਾਂ।
 'ਵਾਰਿਸ਼ ਸ਼ਾਹ' ਤੇ 'ਬੁੱਲ੍ਹੇ' ਦੇ ਰੰਗ ਅੰਦਰ, ਡੋਬ - ਡੋਬ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਰੰਗਦਾ ਹਾਂ।
 ਰਵਾਂ ਇੱਥੇ ਤੇ ਯੂ.ਪੀ. 'ਚ ਕਰਾਂ ਗੱਲਾਂ, ਐਸੀ ਅਕਲ ਨੂੰ ਛਿੱਕੇ 'ਤੇ ਟੰਗਦਾ ਹਾਂ।
 ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸ਼ਰਫ਼ ਸੇਵਕ, ਸਦਾ ਖ਼ੈਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਸੰਗ - ਇਹ ਕਾਵਿ-ਟੋਟਾ ਨੌਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ 'ਸਾਹਿਤ-ਮਾਲ਼ਾ' ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਫੀਰੋਜ਼ਦੀਨ ਸ਼ਰਫ਼ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਕਵਿਤਾ 'ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ' ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਉਪਰੀ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲ਼ੇ ਨੂੰ ਲਾਹਨਤ ਪਾਈ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ - ਕਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁੱਢ-ਕਦੀਮ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਮਹਾਨ ਕਵੀਆਂ ਵਾਰਿਸ਼ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਵਾਂਗ ਹੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਡੋਬ ਕੇ ਰੰਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਅਕਲ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸਿਖਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਹੇਠੀ ਸਮਝਦਾ ਹੋਇਆ ਯੂ.ਪੀ. ਦੀ ਬੋਲੀ ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਦੱਸੇ। ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦਾ ਸੇਵਕ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਵੀ ਦਾ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹੋ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਮਿਲੇ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸੇਵਕ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਦੀ ਖ਼ੈਰ ਮੰਗਦਾ ਹੈ।

... ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ...

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1. 'ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ' ਕਵਿਤਾ ਕਿਸਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ - ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਦੀਨ ਸ਼ਰਫ਼ ਦੀ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2. 'ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ' ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਲੇਖਕ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਲਈ ਆਪਣਾ ਪਿਆਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ - ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਲਈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3. ਲੇਖਕ ਕਿਹੜੀ ਅਕਲ ਨੂੰ ਛਿੱਕੇ ਤੇ ਟੰਗਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰ - ਜੋ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਦੇਵੇ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4. ਲੇਖਕ ਹੋਰ ਕਿਹੜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤਾ ਅੰਗਦਾ ਹੈ?

ਉੱਤਰ - ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5. ਲੇਖਕ ਦੀ ਦਿਲੀ ਇੱਛਾ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ - ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਦੇਸ ਅੰਦਰ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਮਿਲੇ।

2. ਮਾਂ ਦਾ ਦਿਲ

(ੳ) ਮਾਂ ਛਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਿੱਕੜੇ ਜਿਹੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ, ਸੇਮਾਂ ਉਹ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਦਾ ਰੱਬ ਨੇ ਪਸਾਰਿਆ।

ਅੱਜ ਤੀਕਨ ਜੀਹਦਾ ਕਿਸੇ ਥਾਹ ਤਲਾ ਨਹੀਂ ਲੱਭਾ, ਮਾਰ-ਮਾਰ ਟੁੱਭੀਆਂ ਹੈ ਸਾਰਾ ਜੱਗ ਹਾਰਿਆ।

ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਕੇ, ਮਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ ਫੋਟੋ ਹੈ ਉਤਰਿਆ।

ਮੈਂ ਭੀ ਤਸਵੀਰ ਇੱਕ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਵਿਖਾਲਨਾਂ ਹਾਂ, ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਜਿਹਨੂੰ ਮੈਂ ਸਵਾਰਿਆ।

ਪ੍ਰਸੰਗ - ਇਹ ਕਾਵਿ-ਟੋਟਾ ਨੌਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ 'ਸਾਹਿਤ-ਮਾਲਾ' ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਦੀਨ ਸ਼ਰਫ਼ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਕਵਿਤਾ 'ਮਾਂ ਦਾ ਦਿਲ' ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਨੇ ਮਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰ੍ਹੇ ਕੇ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ - ਕਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਂ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਦੀ ਛਾਂ ਅਤੇ ਨਿੱਘ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਨਿੱਕੇ-ਜਿਹੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਰੱਬ ਨੇ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੇਮਾ ਉਸਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਮਾਂ ਦੀ ਮਮਤਾ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾਪ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਹਰ ਕੋਈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟੁੱਭੀਆਂ ਲਾ-ਲਾ ਕੇ ਥੱਕ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਕਵੀਆਂ ਅਤੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਨਾਲ ਮਾਂ ਦੀ ਮਮਤਾ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਵੀ ਮਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਤਸਵੀਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿੰਗਾਰਿਆ ਹੈ।

(ਅ) ਸਹਿਕ ਸਹਿਕ ਪੁੱਤ ਲੱਭਾ ਇੱਕ ਮਾਂ ਤੱਤੜੀ ਨੂੰ, ਲੱਖ - ਲੱਖ ਸ਼ੁਕਰ ਓਹਨੇ ਰੱਬ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ।

ਹੁੰਦੇ ਤਾਣ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਨਾ ਵਾ ਤੱਤੀ ਪੋਹਣ ਦਿੱਤੀ, ਦੁੱਖ ਵੇਲੇ ਉਹਨੇ, ਹਿੱਕ ਆਪਣੀ ਨੂੰ ਠਾਰਿਆ।

ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਤੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਵਰ੍ਹੇ ਹੋਏ, ਬੈਠਾ, ਫੇਰ ਰੇੜ੍ਹਿਆ, ਤੁਰਾਇਆ ਤੇ ਖਲ੍ਹਾਰਿਆ।

ਦੇ-ਦੇ ਵਾਰ ਲੋਰੀਆਂ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਅਸੀਸਾਂ ਵਾਲੇ, ਮਾਂ ਨੇ ਮੁਨਾਰਾ ਖੁਸ਼ੀ ਆਸ ਦਾ ਉਸਾਰਿਆ।

ਪ੍ਰਸੰਗ - ਇਹ ਕਾਵਿ-ਟੋਟਾ ਨੇਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ 'ਸਾਹਿਤ-ਮਾਲਾ' ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਫੀਰੋਜ਼ਦੀਨ ਸ਼ਰਫ਼ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਕਵਿਤਾ 'ਮਾਂ ਦਾ ਦਿਲ' ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਨੇ ਮਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਾਂ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਪਾ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸ਼ੁਕਰ-ਗੁਜ਼ਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰੀਝਾਂ ਤੇ ਸਧਰਾਂ ਨਾਲ ਪਾਲ-ਪਲੇਸ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ - ਕਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਮਤ ਦੀ ਮਾਰੀ ਇੱਕ ਮਾਂ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱਗੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਿੰਨਤਾ-ਤਰਲੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਮਿਲੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕੀਤਾ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਬਲ ਰੱਖਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਉੱਪਰ ਕੋਈ ਦੁੱਖ-ਤਖਲੀਫ਼ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਉੱਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਉੱਪਰ ਝੱਲ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮੁਸੀਬਤ ਸਮੇਂ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਠਾਰਿਆ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਦਿਨ, ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ ਸਾਲ ਬੀਤਦੇ ਗਏ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਕੋਲੋਂ ਬੈਠਣਾ, ਰੁੜ੍ਹਣਾ ਤੇ ਖੇਡਣਾ ਸਿੱਖ ਲਿਆ। ਮਾਂ ਨੇ ਲੋਰੀਆਂ ਤੇ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਦੇ-ਦੇ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਜਵਾਨ ਕੀਤਾ।

(ੲ) ਫੁੱਟ ਪਈ ਅੰਗੂਰੀ ਕੱਕੀ ਗੋਰੇ-ਗੋਰੇ ਮੁੱਖੜੇ 'ਤੇ, ਫੁੱਲ ਵਾਂਗੂੰ ਆਣ ਕੇ ਜਵਾਨੀ ਨੇ ਸਿੰਗਾਰਿਆ।

ਸੱਧਰਾਂ ਮੁਰਾਦਾਂ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਨੇੜੇ ਢੁੱਕੇ, ਹੋਈ ਹੁਰਾਂ ਆਣ ਉਦੋਂ ਚੀਣਾ ਇਹ ਖਿਲਾਰਿਆ।

ਤੁਰੇ - ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਨੂੰ ਖਲੋਤੀ ਇੱਕ ਸੁੰਦਰੀ ਨੇ, ਖਿੱਚ ਕੇ ਦੁਗਾੜਾ ਖੂਨੀ ਨੇਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮਾਰਿਆ।

ਕਾਲੇ-ਕਾਲੇ ਵਾਲਾਂ ਦਿਆਂ ਕੁੰਡਲਾਂ ਤੇ ਵਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਚੰਦ ਪੁੱਤ ਮਾਂ ਦਾ ਉਹ ਗਿਆ ਪਰਵਾਰਿਆ।

ਪ੍ਰਸੰਗ - ਇਹ ਕਾਵਿ-ਟੋਟਾ ਨੇਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ 'ਸਾਹਿਤ-ਮਾਲਾ' ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਫੀਰੋਜ਼ਦੀਨ ਸ਼ਰਫ਼ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਕਵਿਤਾ 'ਮਾਂ ਦਾ ਦਿਲ' ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਨੇ ਮਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਾਂ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਪਾ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸ਼ੁਕਰ-ਗੁਜ਼ਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰੀਝਾਂ ਤੇ ਸਧਰਾਂ ਨਾਲ ਪਾਲ-ਪਲੇਸ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਜੁਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੋਈ ਸੁੰਦਰੀ ਦਾ ਰੂਪ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ - ਕਵੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਨ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਗੋਰੇ ਮੂੰਹ ਉੱਪਰ ਕੱਕੇ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਫੁੱਟਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਜਵਾਨੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਂਗ ਸਿੰਗਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਜਵਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੱਧਰਾਂ ਤੇ ਮੁਰਾਦਾਂ ਵਾਲੇ, ਭਾਵ ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਨੇੜੇ ਆਉਣ ਲੱਗੇ, ਤਾਂ ਹੋਈ ਨੇ ਆਪਣਾ ਚੋਗਾ ਖਿਲਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਸੁੰਦਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਖੂਨੀ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਖਿੱਚ ਕੇ ਵਾਰ ਕੀਤਾ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਾਂ ਦਾ ਚੰਨ ਵਰਗਾ ਪੁੱਤ ਕਾਲੀਆਂ ਜੁਲਫਾਂ ਦੇ ਕੁੰਡਲਾਂ ਤੇ ਵਲਾਂ ਵਿੱਚ ਘਿਰ ਗਿਆ।

(ਸ) ਬਿੱਟ-ਬਿੱਟ ਵੱਧਦੇ ਉਹਨੂੰ ਉਸ ਨਾਰੀ ਪੁੱਛਿਆ ਇਹ, "ਏਥੇ ਕਿਉਂ ਖਲੇ ਰਿਹਾ ਏਂ ਏਦਾਂ ਤੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ?"

ਅੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂੰਝਦੇ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਇਹ ਜਵਾਬ ਅੱਗੋਂ "ਤੇਰੀ ਮੋਹਣੀ ਮੂਰਤ ਉੱਤੇ ਮੈਂ ਹਾਂ ਗਿਆ ਵਾਰਿਆ।"

ਅੱਖੀਓਂ ਪਰੇਖੇ ਹੋਣਾ ਮੁੱਖ ਤੇਰਾ ਮੋਤ ਮੇਰੀ, ਸੋਮਾ ਹੈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮੈਂ ਦਰਸ ਤੇਰਾ ਧਾਰਿਆ।"

ਪ੍ਰਸੰਗ - ਇਹ ਕਾਵਿ-ਟੋਟਾ ਨੇਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ 'ਸਾਹਿਤ-ਮਾਲਾ' ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਫੀਰੋਜ਼ਦੀਨ ਸ਼ਰਫ਼ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਕਵਿਤਾ 'ਮਾਂ ਦਾ ਦਿਲ' ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਨੇ ਮਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ

ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੁੱਤਰ ਜੁਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੋਈ ਸੁੰਦਰੀ ਦਾ ਰੂਪ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ - ਕਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁੰਦਰ ਮੁਟਿਆਰ ਨੇ ਗਹੁ ਨਾਲ ਵੇਖਦਿਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਥੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਿਉਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅੱਥਰੂ ਸਾਫ਼ ਕਰਦੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਸੋਹਣੀ ਸੂਰਤ ਉੱਤੇ ਵਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਹੁਣ ਸੁੰਦਰੀ ਦਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਮੁੱਖੜਾ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਸ ਸੁੰਦਰ ਮੁਟਿਆਰ ਕੋਲ ਰਹਿਣਾ ਨੂੰ ਹੀ ਉਹ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

(ਹ) ਬੋਲੀ ਮੁਟਿਆਰ ਅੱਗੋਂ, “ਪਿਆਰ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀਆ ਵੇ! ਮੈਂ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਆਂ ਵੰਗਾਰਿਆ।

ਕੱਢਕੇ ਲਿਆਵੇਂ ਜੇ ਤੂੰ ਦਿਲ ਮਾਂ ਆਪਣੀ ਦਾ, ਲਾਵਾਂ ਈ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਲੈ ਲਾਂ ਗੀ ਕਵਾਰਿਆ।”

ਪ੍ਰਸੰਗ - ਇਹ ਕਾਵਿ-ਟੋਟਾ ਨੌਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ‘ਸਾਹਿਤ-ਮਾਲਾ’ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਫ਼ੀਰੋਜ਼ਦੀਨ ਸ਼ਰਫ਼ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਕਵਿਤਾ ‘ਮਾਂ ਦਾ ਦਿਲ’ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਨੇ ਮਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਵੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੁੱਤਰ ਜੁਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੋਈ ਸੁੰਦਰੀ ਦਾ ਰੂਪ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਕੱਢ ਕੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ - ਕਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਪਿਆਰ ਭਾਵ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮੁਟਿਆਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਪਿਆਰ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਉਹ ਵੰਗਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਉਸ ਦੀ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਪਰੀਖਿਆ ਲੈਣੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੁੰਦਰੀ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਕੱਢ ਕੇ ਲਿਆਵੇ, ਤਾਂ ਹੀ ਸੁੰਦਰੀ ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀ ਹਾਂ।

(ਕ) ਏਨੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਤੇ ਉਹ ਨੱਸਾ - ਨੱਸਾ ਘਰ ਆਇਆ, ਆਣ ਸੁੱਤੀ ਮਾਂ ਦੇ ਕਲੇਜੇ ਛੁਰਾ ਮਾਰਿਆ।

ਸਗਨਾਂ ਦੀ ਮਹਿੰਦੀ ਜੀਹਨੇ ਹੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਉਣੀ ਸੀ, ਘੋੜੀਆਂ ਸੁਹਾਗ ਗੋਂ ਕੇ ਚੰਨਾ! ਮਾਹੀਆ! ਤਾਰਿਆ!

ਅੱਜ ਉਹਦੀ ਰੱਤ ਵਿੱਚ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਹੰਗਾਲ ਕੇ ਤੇ, ਵੇਖੇ ਖੂਨੀ ਪੁੱਤ ਨੇ ਪਿਆਰ ਕੀ ਨਿਤਰਿਆ।

ਓੜਕ ਓਥੋਂ ਉੱਠ ਨੱਸਾ ਦਿਲ ਲੈ ਕੇ ਮਾਂ ਦਾ ਉਹ, ਉਹਦੇ ਲਈ, ਜੀਹਦੇ ਲਈ ਕਹਿਰ ਸੀ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ।

ਪ੍ਰਸੰਗ - ਇਹ ਕਾਵਿ-ਟੋਟਾ ਨੌਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ‘ਸਾਹਿਤ-ਮਾਲਾ’ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਫ਼ੀਰੋਜ਼ਦੀਨ ਸ਼ਰਫ਼ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਕਵਿਤਾ ‘ਮਾਂ ਦਾ ਦਿਲ’ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਨੇ ਮਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦੱਸਿਆ ਜਦੋਂ ਪੁੱਤਰ ਜੁਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੋਈ ਸੁੰਦਰੀ ਦਾ ਰੂਪ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਪੁੱਤਰ ਸੁੰਦਰੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋਕੇ ਮਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰੀ ਲਈ ਮਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ - ਕਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁੰਦਰੀ ਦੁਆਰਾ ਮਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਨੌਜਵਾਨ ਪੁੱਤਰ ਨੱਸ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਮਾਂ ਉੱਪਰ ਛੁਰੇ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸਗਨਾਂ ਦੀ ਮਹਿੰਦੀ ਲਾਉਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਚਾਵਾਂ ਨਾਲ ‘ਘੋੜੀਆਂ’ ਤੇ ‘ਸੁਹਾਗ’ ਗਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਵਿਆਹੁਣਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਉਸੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਉਸਦੇ ਖੂਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਰੰਗ ਲਏ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਕਦਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਈ ਹੈ। ਉਹ ਉਸ ਸੁੰਦਰੀ ਵੱਲ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦਾ ਕੱਢਿਆ ਹੋਇਆ ਦਿਲ ਲੈ ਕੇ ਨੱਸ ਪਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਖਾਤਰ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿਰ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ ਸੀ।

(ਖ) ਉੱਚਾ, ਨੀਵਾਂ ਰਾਹ ਵੀ ਨਾ ਸੋਚਿਆ ਵਿਚਾਰਿਆ।

ਠੇਡਾ ਲੱਗਾ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਮੂਧੜੇ ਮੂੰਹ ਜ਼ਿਮੀਂ ਉੱਤੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੁੱਠ ਵਿੱਚੋਂ ਦਿਲ ਇਹ ਪੁਕਾਰਿਆ।

“ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਾਰੀ ਤੈਥੋਂ ਵਾਰੀ ਜਾਵੇ ਅੰਬੜੀ ਇਹ, ਸੱਟ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ ਮੇਰੇ ਬੱਚਿਆ ਪਿਆਰਿਆ?”

ਸ਼ਰਫ਼ ਜੀ! ਇਹ ਹੋਸਲਾ ਹੈ ਮਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਈ, ਪੁੱਤ ਹੱਥੋਂ ਮਰ ਕੇ ਵੀ ਮੇਹ ਨਹੀਂ ਵਿਸਾਰਿਆ।

ਪ੍ਰਸੰਗ - ਇਹ ਕਾਵਿ-ਟੋਟਾ ਨੇਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ‘ਸਾਹਿਤ-ਮਾਲਾ’ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਫੀਰੋਜ਼ਦੀਨ ਸ਼ਰਫ਼ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਕਵਿਤਾ ‘ਮਾਂ ਦਾ ਦਿਲ’ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਵੀ ਨੇ ਮਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਵੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਜਦੋਂ ਪੁੱਤਰ ਜੁਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੋਈ ਸੁੰਦਰੀ ਦਾ ਰੂਪ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਪੁੱਤਰ ਸੁੰਦਰੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋਕੇ ਮਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰੀ ਲਈ ਮਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮਾਂ ਮਰ ਕੇ ਵੀ ਪੁੱਤਰ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣਾ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਗੁਆਉਂਦੀ।

ਵਿਆਖਿਆ - ਕਵੀ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਨ ਪੁੱਤਰ ਸੁੰਦਰੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਕੱਢ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਉੱਚਾ- ਨੀਵਾਂ ਥਾਂ ਵੀ ਨਾ ਦੇਖਿਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਠੇਡਾ ਲੱਗਾ ਤੇ ਉਹ ਮੂੰਹ ਭਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਡਿੱਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਫੜਿਆ ਮਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਪੁਕਾਰ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਾਰ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਬੱਚੇ, ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਸੱਟ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ।” ਕਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਹੋਸਲਾ ਅਤੇ ਮਮਤਾ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਹੱਥੋਂ ਮਰ ਕੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਮੇਹ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵਿਸਾਰਿਆ।

... ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਵ ...

ਮਾਂ ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਸੁੱਖਾਂ-ਸੁੱਖ ਕੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਸਹਿ ਕੇ ਪਾਲਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਪੁੱਤਰ ਮਾਂ ਦੀ ਮਮਤਾ ਨੂੰ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਾਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਹੱਥੋਂ ਮਰ ਕੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮਮਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੁੱਖ ਮੰਗਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਂ ਦੀ ਮਮਤਾ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾਪ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

... ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ...

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1. ਕਵੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਦਾ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ?

ਉੱਤਰ - ਮਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2. ਸ਼ਰਫ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਕੀ ਹੈ?

ਉੱਤਰ - ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਦਾ ਸੋਮਾ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3. ਨੌਜਵਾਨ ਤੇ ਸੁੰਦਰੀ ਨੇ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਵਾਰ ਕੀਤਾ?

ਉੱਤਰ - ਖੂਨੀ ਨੈਣਾਂ ਦਾ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4. ਸੁੰਦਰੀ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨ ਤੋਂ ਕੀ ਮੰਗਿਆ?

ਉੱਤਰ - ਮਾਂ ਦਾ ਦਿਲ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5. ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਮਾਂ ਦੇ ਕਲੇਜੇ ਵਿੱਚ ਕੀ ਮਾਰਿਆ?

ਉੱਤਰ - ਛੁਰਾ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6. ਮਾਂ ਨੇ ਮਰ ਕੇ ਵੀ ਕੀ ਨਾ ਛੱਡਿਆ?

ਉੱਤਰ - ਪੁੱਤਰ ਮੇਹ।